

LAADINTAOHJE

TALOUSARVIO VUODELLE 2025 JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2026-2027

1. Yleistä

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä päättää talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista ja hyväksyä talousarvio.

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Suunnittelukausi on 2025-2027.

Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kuntakonsernin alainen toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarvion tehtävänä on toimia valtuuston talouden ohjauksen työkaluna, josta ilmenee selkeästi toiminnalliset tavoitteet sekä niitä kattamaan tarkoitetut määrärahat ja tuloarviot, huomioiden katettavan rahoitustarpeen. Valtuuston hyväksymä talousarvio toimii yleisenä linjana, jonka mukaan toimielimien viranhaltijat ohjaavat toimintaa käyttösuunnitelmien avulla.

Talousarvio ja -suunnitelma valmistellaan vuosittain ohjaamaan kunnan talouden kehitystä valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti. Taloussuunnitelma puolestaan sisältää yleensä kolme vuotta käsittävän arvion talouden suunnitellusta kehityksestä.

2. Taloussuunnitelma ja talousarvio

Opiferukseen on avattu budjetti "LTK TA 2025", jonka pohjalla on vuoden 2024 luvut.

Henkilöstösuunnitelma laaditaan uudella ohjelmalla Hesu:lla, johon tuodaan palkansaajien tiedot palkkajärjestelmästä.

Raamissa henkilöstökuluihin varataan 2,5 % lisäys ja muihin toimintakuluihin 2 % muutos. Talousarviokirja laaditaan Opiferus talousarviokirjaohjelmalla.

Hallintokuntien on laadittava talous- ja toimintasuunnitelmaesitykset perusteluineen ja niiden on oltava valmiina viimeistään 13.9.2024 mennessä. Talous- ja toimintasuunnitelma on laadittava 100 euron tarkkuudella.

Sisäiset erät laatii ja päivittää se palvelualue, joka myy palvelua muille, työ tehdään yhteistyössä muiden palvelualueiden kanssa. Kuntakonsernin alaiset tytäryhtiöt laativat esitäytetyin lomakkein taloudellisen aseman ja toiminnan kuvaamiseen tarvittavat tiedot.

3. Kuntastrategia ja hyvinvointikertomus

Talousarvion laadinnassa tulee ottaa huomioon kuntastrategian tavoitteet ja hyvinvointikertomus.

Kirkastettu kuntastrategia on hyväksytty 13.6.2022 ja kuntastrategian täytäntöönpano tulee ottaa huomioon. Simona Simoon

Talousarvion laadinnassa tulee asettaa tavoitteita ja toimenpiteitä strategian toteuttamiseksi ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota tavoitteiden ja toimenpiteiden mitattavuuteen ja tämä tulee ottaa talousarvion tavoitteita laadittaessa.

Kunnan on seurattava asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Jokaisen palvelualueen tulee huomioida talousarviokirjassa strategisten tavoitteiden toteuttaminen.

4. Lähtötilanne

Simon kunnan vuoden 2023 tilinpäätös oli 2,407 M€ ylijäämäinen. Edellisvuoden 2022 tilinpäätös oli 1,596 M€ ylijäämäinen. Tilinpäätös 2023 tilanteessa taseessa oli 7,429 M€ ylijäämää.

Vuoden 2024 talousarviossa tulokseksi on arvioitu 0,320 M€ ja talousarvio toteutunee ennakkoidusti.

Kunnan omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta (oma p.o./koko p.o.), alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Keskimääräinen omavaraisuusaste on ollut kunnissa noin 70 %. Vuonna 2023 Simossa omavaraisuusaste oli 75 %. Kunnan lainamäärä asukasta kohden on ollut viime vuosina laskeva. Lainamäärä oli vuoden 2023 tilinpäätöksessä 3,451 M€ eli 1220 euroa/asukas. Kunnan maksuvalmius on 89 vuorokautta.

5. Kuntatalouden näkymät

Kuntien taloudessa haastava alkuvuosi 2024 povaa heikkoja tuloksia koko vuodelle, ja niiden talous on odotetusti heikkenemässä. Kuntarahoitus ennakoi kuntien kuluvan vuoden vuosituloksen olevan noin 400 miljoonaa euroa, kun se vielä viime vuonna oli 1,7 miljardia euroa. Viime vuoden 300 miljoonan euron ylijäämästä siirrytään tämän vuoden loppuun mennessä noin 1,2 miljardin euron rahavirran alijäämään.

Vuodelle 2024 ajoittuu merkittävän kokoluokan omaisuusjärjestelyjä kuntien yhtiöissä. Niiden ja vastaavien järjestelyjen sekä sotekiinteistöjen myynnin vaikutukseksi Kuntarahoitus ennakoi 400 miljoonaa euroa vuosittain 2024–2026, kun vuonna 2023 vastaavia järjestelyjä ei tehty lainkaan. Vuoden 2027 jälkeen satunnaiset tuotot palaavat takaisin tyypilliselle 200 miljoonan euron tasolle.

Sosiaali- ja terveystaloudet siirtyivät 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueille. Simon kunta on vuokrannut tilat hyvinvointialueelle 3+1-mallilla eli vuodet 2023-2025 ja optiovuosi 2026. Tieto tilojen vuokrauksien jatkoista saataneen alkusyksystä 2024. Vero- ja valtionosuusennusteet on tehty toukokuun 2024 tietojen perusteella, päivitettyjä tietoja saadaan syksyn aikana. 1.1.2026 tulee voimaan uusi valtionosuuslaki ja se tuonee muutoksia kuntien rahoitukseen.

1.1.2025 Te-uudistus käynnistyy, jolloin julkiset työvoima- ja elinkeinopalvelut (TE-palvelut) siirtyvät kuntiin. Simon kunta kuuluu Meri-Lapin työllisyyspalvelut yhteistoiminta-alueeseen, jonka vastuukuntana on Tornion kaupunki.

Simon kunnan väkiluku on ollut aleneva. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuoteen 2030 väkiluku pienenee 2526 asukkaaseen. Alkuvuoden 2024 aikana väkiluku on pysynyt ennallaan 2827 (4/2024). Vauvaraha, nopeasti järjestävä päivähoido ja vapaat omakotitalot ja -tontit houkuttelevat perheitä muuttamaan Simoon. Väestömuutokseen tulee varautua tulevana talousarviovuosina, erityisesti varhaiskasvatukseen, peruskoulun sekä ikäihmisten palvelujen osalta.

6. Perusteet toiminta- ja taloussuunnitelman laadintaan

Kunnan veroprosentti on tällä hetkellä 9,4 % kun hyvinvointialueuudistuksesta johtuen vuoden 2023 kaikkien kuntien veroprosentteja leikattiin 12,64 %. Alustavassa laskelmassa on kuntaliiton verotulokehikon ennusteen mukaisesti arvioitu kunnan verotuloksi vuodelle 2025 yhteensä 8,3 milj. euroa.

Kuntaliiton tämän hetken arvion mukaan Simon kunnan valtionosuudet olisivat 3,4 milj. euroa. Simon kunnan vuoden 2025 talousarviossa valtionosuuksia on 3,4 milj. euroa. Valtionosuuteen vaikuttaa väestömäärän muutokset sekä oppilasmäärät.

Maksut on pidettävä ajan tasalla ja päivitettävä vastamaan yleistä kehitystä. Hallintokuntien on seurattava mahdollisia lainsäädännöllisiä muutoksia maksupolitiikassa. Toimintatuotot ovat toteutuneet viime vuosina yli talousarviotavoitteen.

7. Kunnan menopohja

Henkilöstömenot

Kunta-alan menokehityksessä henkilöstömenoilla on ratkaiseva merkitys. Yleisesti henkilömenoihin kohdistuu nousupaineita. Sopimuskauden 1.5.2022–30.4.2025 palkkaratkaisun vaikutukset ovat 8,79 % palkkamenoja nostavasti. Vuoden 2025 osalta on päätetty, että helmi- ja kesäkuussa jaetaan järjestely- ja kehittämiseriä yhteensä 0,8 %. Voimassa oleva työehtosopimus päättyy 30.4.2025, jonka vuoksi on vielä epävarmaa arvioida tulevia korotuksia. Keskimääräinen korotus vuodelle 2025 arvioidaan olevan 2,5 %. Te-uudistuksen johdosta kunta ei varaa enää palkkatukeen määrärahoja eikä sen johdosta myöskään palkkatukituloja.

Henkilöstösivukulut tarkentuvat syyskuun aikana.

Talousarvion lopussa oleva henkilöstösuunnitelma tulee päivittää talousarvioon 2025 ja siinä tulee huomioida mm. eläköitymiset ja muuttuneet tehtäväkuvat.

Toimintamenot

Toimielinten tulee rakentaa talous- ja toimintasuunnitelmansa siten, että toimintamenot ovat 2025 raamin mukaiset. Henkilöstökulujen kasvu on 2,5 % ja muiden kulujen 2 % edellisvuodesta. Palveluihin on varattu lisää määrärahaa Te-uudistukseen kuluihin 430.000 euroa.

Kustannuksia on arvioitava realistisesti, jotta saisimme talouden tasapainoon tulevina tiukkoina vuosina.

Investointimenot/tulot

Investointien pohjana on vuoden 2024-2026 investointisuunnitelma ja lisäksi tulee huomioida valtuuston tekemät investointien muutospäätökset. Investointeihin mahdollisesti saatavat valtionosuudet / avustukset / muut tulot on myös arvioitava.

Rahoitusmenot/tulot

Keskushallinto arvioi.

8. Väestö ja elinkeinorakenne

Simon kunnassa asui joulukuun 2023 lopussa 2 828 henkilöä. Suunnitelmavuosien väestömääränä käytetään vuosittain 2 800.

Väestön kehitys

31.12.2016	3169
31.12.2017	3110
31.12.2018	3044
31.12.2019	2990
31.12.2020	2950
31.12.2021	2904
31.12.2022	2877
31.12.2023	2828
30.04.2024	2827

Työttömyys on Simossa heikentynyt edellisvuoden kesäkuusta. 31.12.2023 työttömyysaste oli Simossa 11,6% ja työttömiä oli 133, joten siitä tilanne on hieman parantunut.

Työttömyysaste

12/2016	15,7
12/2017	11,5
12/2018	10,7
12/2019	9,6
12/2020	12,3
12/2021	9,7
12/2022	11,4
12/2023	11,6
04/2024	10,4

9. Kuntakonserni

Uusi kuntalaki korostaa kuntakonsernin johtamista ja ohjausta. Vuodesta 2017 lähtien kunnan talouden kestävyttä arvioidaan konsernitasolla. Simon kuntakonsernin taloussuunnittelun lähtökohtana on, että talouden tunnusluvut tulee voida pitää vähintään nykyisellä tasolla. Kuntakonsernin omavaraisuusaste vuonna 2023 oli 59 prosenttia ja lainakanta 2.057 euroa asukasta kohden. Konsernin tilikauden ylijäämä vuonna 2023 oli 2,372 M€. Taseen kumulatiivinen ylijäämä 31.12.2023 oli 6,518 M€.

Simon kunnanvaltuusto on hyväksynyt konserniohjeen 14.12.2009, jonka mukaan konsernin toimintaa ja taloutta kehitetään. Valtuusto on kuntakonsernin ylin päättävä elin, joka päättää konsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä

konserniohjauksen keskeisistä periaatteista. Konserniohjaus tarkoittaa omistajaohjausta ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamista.

Omistajaohjaus on erityisesti kunnan edustajien päätösvallan käytön ohjaamista yhtiökokouksessa tai vastaavassa toimielimessä, mutta myös konserniyhteisön sitoutumista hallituksen valinnalla ja yksittäisillä ohjeilla. Ohjauksen periaatteista päätetään konserniohjeen avulla. Konsernivalvonta tarkoittaa tytäryhteisöjen tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden arvioimista.

Valtuuston tehtävänä on asettaa kunnalle selvä ja yhtenäinen strateginen suunta. Tämä asetetaan koko kuntaa kattavassa talous- ja toimintasuunnitelmassa, joka toimii yhtenäisenä talouden ohjauksen työkaluna.

Kunnan tytäryhtiöiden tulee laatia omat vuosien 2025-2027 talous- ja toimintasuunnitelmansa siten, että ne vastaavat valtuuston asettamia tavoitteita. Tytäryhtiöiden tulee esittää omissa talousarvioesityksissään keskeiset taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet suunnitelma-kaudelle.

Tytäryhtiöiden talousarvioesitys laaditaan noudattaen edellisvuosien rakennetta:
Toiminta-ajatus: lyhyt tytäryhtiön toiminnan kiteytys
Keskeiset toiminnalliset tavoitteet: 3-5 tavoitetta
Toiminnan mittarit: asetetuille 3-5 tavoitteelle laadittu toiminnallinen ja laadullinen mittari ja sen todentamistapa
Talousarvio: kuvataan talousarviovuoden keskeiset tapahtumat ja tunnusluvut

10. Tavoitteet, tunnusluvut ja mittarit

Taloussuunnitelman tekstiosuus laaditaan Opiferuksen talousarviokirjaohjelmalla. Tekstiosassa kuvataan toimintaa ja kerrotaan suunnitelmakaudelle asetettavista tavoitteista.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä laadulliset ja määrälliset tavoitteet tulee asettaa sellaisiksi, että niiden toteutumista voidaan mitata ja seurata. Tunnusluvut ja mittarit tulee laskea valmiiksi.

Vivi Marttila
Kunnanjohtaja

Mirja Klasila
Hallintojohtaja

TS 25 - RAAMI 25

SIMON KUNTA	TP 2023	TA 2024	TS2025	RAAMI 2025	Muutos, €	Muutos-%
Toimintatuotot	5 557 655	4 794 733	4 890 629	4 890 629	0	0,0 %
ulkoiset	2 770 932	2 043 976	2 084 856	2 084 856	0	0,0 %
sisäiset	2 786 723	2 750 757	2 805 773	2 805 773	0	0,0 %
Toimintakulut	-13 843 721	-14 419 242	-14 707 628	-15 169 849	462 221	3,1 %
* Henkilöstömenot	-6 090 676	-6 444 263	-6 573 148	-6 605 370	32 221	0,5 %
* Palvelujen ostot	-3 231 679	-3 610 872	-3 683 089	-4 113 089	430 000	11,7 %
* Muut toimintamenot	-1 734 643	-1 613 350	-1 645 617	-1 645 617	0	0,0 %
Sisäiset	-2 786 723	-2 750 757	-2 805 773	-2 805 773	0	0,0 %
TOIMINTAKATE	-8 286 066	-9 624 509	-9 816 999	-10 279 220	462 221	4,7 %
Verotulot	8 643 150	7 880 000	8 200 000	8 300 000	100 000	1,2 %
* kunnallisvero	5 934 964	5 300 000	5 600 000	5 600 000	0	0,0 %
* yhteistövero	328 669	250 000	250 000	250 000	0	0,0 %
* kiinteistövero	2 379 517	2 330 000	2 350 000	2 450 000	100 000	4,3 %
Valtionosuudet	3 117 691	3 200 000	3 230 000	3 400 000	170 000	5,3 %
Rahoituserät	33 884	-180 000	-183 000	-183 000	0	0,0 %
VUOSIKATE	3 508 659	1 275 491	1 430 001	1 237 780	-192 221	-5,5 %
Poistot	-1 219 956	-955 300	-1 000 000	-1 050 000	50 000	5,0 %
Arvonalentumiset	0				0	
Satunnaiset erät	118 730				0	
YLI/ALIJÄÄMÄ	2 407 433	320 191	430 001	187 780	-242 221	-10,1 %

Tuloveroprosentti 9,36 9,40 9,40 9,40

Yli/alijäämän kehitys TASEESSA	TP 2023	TA 2024	TS 2025	RAAMI 2025
Tilikauden yli/alijäämä	2 407 433	320 191	430 001	187 780
Ed. vuosien taseen kertynyt ylijäämä	5 021 972	7 429 405	7 749 596	7 749 596
Seuraavalle vuodelle siirtyvä ylijäämä	7 429 405	7 749 596	8 179 597	7 937 376

Lainakanta 31.12. 3 451 000 9 704 000 9 500 000
Korkomenot 41 772 207 000 180 000